

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЦЕНТРАЛЬНОУКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА**

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри
української мови та журналістики
Протокол №8 від «4» березня 2025 року
Завідувач кафедри

_____ Ольга КИРИЛЮК

Розроблено
Головою предметної екзаменаційної комісії та
комісії для проведення співбесід з
української літератури

_____ Олена БУРЯК

**ПРОГРАМА СПІВБЕСІДИ
З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ**

для осіб, які вступають на I курс
денної/заочної форми навчання
на основі ПЗСО та НРК5
для здобуття освітнього ступеня «Бакалавр»

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Співбесіда – форма вступного випробовування, яка передбачає оцінювання підготовленості (знань, умінь, навичок із української літератури) і вмотивованості вступника, за результатами якої приймають протокольне рішення щодо надання вступникові рекомендації до зарахування.

Програму співбесіди з української літератури укладено відповідно до завдань національного мультипредметного тесту (НМТ) на 2024 рік з урахуванням програми зовнішнього незалежного оцінювання з української літератури, що затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 № 696 «Про затвердження програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання, здобутих на основі повної загальної середньої освіти».

Форма співбесіди – усне опитування за змістом програми.

Результат опитування: оцінка за шкалою 100–200 з мінімальним пороговим балом 100. Абітурієнт, який отримав менше ніж 100 балів, втрачає право брати участь у конкурсному відборі.

Час, який відводиться на усну відповідь – не більше ніж 0,25 год. на одного вступника.

2. ЗМІСТ ПРОГРАМИ З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Усна народна творчість.

Загальна характеристика календарно-обрядових, суспільно-побутових і родинно-побутових пісень.

Пісні Марусі Чурай «Віють вітри, віють буйні...», «Засвіт встали козаченьки...».

Історичні пісні «Ой Морозе, Морозенку...», «Чи не той то хміль...».

Тематика, образи, зміст народних дум і балад: «Дума про Марусю Богуславку», балада «Ой летіла стріла».

2. Давня українська література.

Жанр літопису. «Повість минулих літ» (уривки про заснування Києва, про помсту княгині Ольги).

«Слово про похід Ігорів»: історична основа, образна система, основна ідея твору.

Григорій Сковорода. Ідея свободи у вірші «De Libertate», Критика людських і суспільних вад у «Пісні 10-й («Всякому місту – звичай і права...»). Ідея «сродної праці» в байці «Бджола та Шершень».

3. Література кінця XVIII – початку XX ст.

Іван Котляревський. Бурлескно-травестійна поема «Енеїда» – перший твір нової української літератури.

Соціально-побутова драма «Наталка Полтавка»: тема, проблематика, образи, художні особливості.

Тарас Шевченко. Гуманістичний пафос поеми «Катерина». Сатирично-викривальний пафос поем «Кавказ», «Сон ("У всякого своя доля...")». Послання «І мертвим, і живим, і ненародженим...», поезія «Заповіт»: ідейні смисли.

Пантелеймон Куліш «Чорна рада» – перший історичний роман в українській літературі. Історична основа й авторська уява, романтичність стилю. Тема, сюжет твору.

Іван Нечуй-Левицький. Соціально-побутова повість-хроніка «Кайдашева сім'я». Реалізм твору, актуальність проблеми «батьки і діти». Колоритні характери в повісті. Ствердження цінностей національної етики засобами комічного.

Панас Мирний. Соціально-психологічний роман «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» (1-ша, 4-та частини). Шлях головного героя: від правдошукацтва до розбійництва.

Іван Карпенко-Карий. Комедія «Мартин Боруля». Психологічна переконливість розкриття образу головного героя. Підміна особистісних етичних цінностей (чесності, порядності, працелюбства) станомою приналежністю.

Іван Франко. Поезія «Чого являється мені у сні?...» (зі збірки «Зів'яле листя»): емоційна гама почуттів ліричного героя. Поема «Мойсей»: проблема «лідера і суспільства». Пролог до поеми – заповіт українському народові.

4. Література ХХ ст.

Михайло Коцюбинський. Повість «Тіні забутих предків». Світ людини у зв'язку зі світом природи. Образи Івана та Марічки як втілення романтичної ідеї незнищенності кохання.

Психологічна новела «Intermezzo». Розкриття внутрішнього стану людини. Символічні образи. Риси імпресіонізму.

Василь Стефаник. Новела «Камінний хрест». Тема еміграції. Драматизм конфлікту. Образ Івана Дідуха. Символічність камінного хреста.

Ольга Кобилянська. «Valse mélancolique». Образи нових жінок-інтелектуалок. Роль образу мелодії вальсу у відтворенні внутрішнього світу героїнь.

Леся Українка. Вірш «Contra spem spero!» як світоглядна декларація сильної особистості. Драма-феєрія «Лісова пісня». Фольклорно-міфологічна основа образів. Природа і людина у творі. Конфлікт між буденним життям і високими пориваннями особистості, дійсністю і мрією.

Микола Вороний. Поезія «Блакитна Панна». Узагальнено-ідеалізований жіночий образ як сюжетний центр символістського твору.

Олександр Олесь. «Чари ночі» – зразок інтимної лірики. Мотив краси кохання й молодості, філософські роздуми про гармонію людини і природи.

«О слово рідне, орле скутий!...»: патріотична ідея.

Павло Тичина. «Пам'яті тридцяти»: уславлення борців за вільну Україну. «Ви знаєте, як липа шелестить...», «О панно Інно...»: художнє відтворення інтимних переживань.

Максим Рильський. Сонет «У теплі дні збирання винограду» – зразок неокласичної інтимної лірики.

Микола Хвильовий. Новела «Я (Романтика)»: проблема внутрішнього роздвоєння людини між гуманізмом і фанатичною відданістю революції.

Володимир Сосюра. «Любіть Україну!».

Валер'ян Підмогильний. «Місто» – перший український урбаністичний роман. Динаміка змін Степана Радченка.

Юрій Яновський. Роман «Майстер корабля». Проблеми творення нової української культури. Образна система.

Остап Вишня. Усмішки «Моя автобіографія», «Сом»: засоби творення гумору.

Микола Куліш. Сатирична комедія «Мина Мазайло». Розвінчання національного нігілізму, духовної обмеженості на матеріалі українізації.

Богдан-Ігор Антонич. «Різдво: поєднання язичницьких мотивів із християнськими. Олександр Довженко. «Зачарована Десна». Два ліричні герої: малий Сашко і зріла людина, митець. Морально-етичні проблеми, порушені в автобіографічній повісті.

Василь Симоненко. «Задивляюсь у твої зіниці...»: образ України. «Я...»: мотив самоствердження людини, її самодостатність і самоцінність («Я...»).

Василь Голобородько. «Наша мова».

Олесь Гончар. «Модри Камень». Переплетення мотивів війни і любові. Образи українського бійця і юної словачки Терези. Романтична ідея кохання, що перемагає смерть.

Григор Тютюнник. «Три зозулі з поклоном»: образ любові як втілення високої християнської цінності.

Василь Стус. «Господи, гніву пречистого...» – зразок «стоїчної» поезії.

Іван Драч. «Балада про соняшник» – поетичний роздум про суть мистецтва, процес творчості. Символічність образів соняшника, сонця.

Дмитро Павличко. Пісня «Два кольори»: національний колорит образів.

Ліна Костенко. «Страшні слова, коли вони мовчать...»: ліричні роздуми про значення слова в житті людини, суть мистецтва, його роль у суспільстві.

Історичний роман у віршах «Маруся Чурай»: духовне життя нації крізь призму нещасливого кохання.

5. Твори українських письменників-емігрантів

Іван Багряний. Пригодницький роман «Тигролови». Проблема свободи й боротьби за визволення. Образ Григорія Многогрішного.

Євген Маланюк. «Уривок з поеми»: художнє осмислення героїчної і трагічної історії України.

6. Сучасний літературний процес (кінець XX – початок XXI ст.)

Загальний огляд сучасної української літератури (Ю. Андрухович, С. Жадан, Г. Пагутяк, І. Римарук та ін.), основні тенденції.

Постмодернізм як історико-літературне явище.

Абітурієнт повинен (повинна) вміти:

- розрізняти види й жанри усної народної творчості: різновиди календарно-обрядових пісень (щедрівки, колядки, веснянки, русальні, купальські і жниварські пісні); суспільно-побутові, історичні й родинно-побутові пісні; думи, балади; визначати провідні мотиви творів усної народної творчості, їхні художні особливості;
- розрізняти літературні роди, види й жанри;
- співвідносити літературний твір із відповідним літературним напрямом, стилем, течією;
- визначати тему, ідею, проблематику літературних творів;
- характеризувати літературних героїв, коментувати їхні вчинки;
- визначати художні образи і їхню роль у літературному творі;
- упізнавати літературних героїв за їхніми цитатними характеристиками й репліками; орієнтуватися в сюжетах літературних творів;
- визначати сюжетні й позасюжетні елементи літературних творів, їхні композиційні особливості;
- визначати провідні мотиви ліричних творів;
- аналізувати мову літературного твору;
- знаходити художні засоби й визначати їхню роль у літературних творах;
- співвідносити фрагмент літературного твору з його назвою та автором;
- співвідносити письменників з фрагментами їхніх творів, а також з висловами митців та літературних критиків про них та їхні твори;
- знати псевдоніми й справжні імена письменників, належність їх до літературних епох, шкіл, угруповань;
- визначати місце і роль письменника в літературному процесі;
- пояснювати поняття «розстріляне Відродження», київські неокласики, празька школа поетів, шістдесятництво, дисидентство;
- орієнтуватися в основних тенденціях розвитку сучасної літератури;

Абітурієнт повинен (повинна) знати такі теоретико-літературні поняття:

- літературні роди: драма, епос (ліро-епос), лірика;
- лірика, її тематичні різновиди та жанри: інтимна, громадянська (патріотична), пейзажна, філософська; верлібр, ліричний вірш, пісня, послання, сонет;
- епос та його жанри: новела, повість, роман, різновиди повісті та роману, усмішка;

- драма та її жанри: власне драма, драма-феєрія, комедія, трагікомедія;
- ліро-епос та його жанри: байка, балада, дума, історична пісня, поема;
- літературні напрями, стилі, течії: бароко, класицизм, реалізм, модернізм (експресіонізм, імпресіонізм, символізм, неокласицизм, неоромантизм); постмодернізм як явище в сучасному літературному процесі;
- ліричний герой, персонаж, прототип, художній образ;
- тема, ідея, мотив, проблематика художнього твору; конфлікт у драмі творі;
- композиція художнього твору (сюжет, сюжетні й позасюжетні елементи);
- види комічного: бурлеск, гротеск, гумор, іронія, сарказм, сатира, травестія;
- художні засоби: алегорія, алітерація, алюзія, анафора, антитеза, асонанс, гіпербола, епітет (постійний епітет), епіфора, інверсія, метафора, метонімія, оксиморон, паралелізм, персоніфікація, порівняння, рефрен, риторичне звертання, риторичне запитання, символ, тавтологія.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ АБІТУРІЄНТІВ

Кількісні показники (в балах)	Якісні показники
190–200	Абітурієнт блискуче володіє теоретичними знаннями та практичними навичками. Досконало знає зміст творів. Розрізняє літературні роди, види й жанри, літературні напрями, стилі, течії. Визначає композицію твору, встановлює художні засоби в наведених текстах. Чітко формулює тему, ідею, мотив, проблематику художнього твору, визначає конфлікт. Дає характеристику літературним героям. Відповіді переважно правильні, відмінне виконання з незначною кількістю помилок.
169–189	Вище середніх стандартів, однак з деякими помилками. Абітурієнт володіє основними теоретичними знаннями та практичними навичками, понятійним апаратом, характеризується достатнім рівнем компетентності. Письмові завдання виконані повністю, однак припущено незначні неточності в розрахунках або оформленні
148–168	У цілому змістовна і правильна відповідь з певною кількістю значних помилок. Знання абітурієнта є достатніми, він виявляє здатність встановлювати найсуттєвіші зв'язки між явищами, фактами, робити висновки та узагальнення, застосовувати вивчений матеріал для розв'язання практичних завдань. Письмові завдання виконані повністю, однак допущено низку неточностей в розрахунках або оформленні.
127–147	Непогано, але зі значною кількістю недоліків. Необхідні практичні навички роботи із вивченим матеріалом сформовано на базовому рівні. Абітурієнт в цілому правильно відтворює навчальну програму, знає основні теорії і факти, уміє наводити власні приклади на підтвердження певних думок, робити окремі висновки. Письмові завдання виконані в основному, з деякими фактичними та змістовними помилками.
100–126	Відповідає мінімальним критеріям. Абітурієнт виявив поверхові знання й розуміння основних положень навчальної програми. Письмові завдання виконані з низкою фактичних і теоретичних помилок.
1–99	Абітурієнт не володіє основними знаннями з програми, не знає фактичного матеріалу, не володіє поняттєво-термінологічним апаратом. Необхідна ще певна додаткова робота для успішного складання іспиту. Письмові завдання виконані частково, з грубими фактичними та теоретичними помилками.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Українська література 10 клас / О. Авраменко, В. Пахаренко. Київ : Грамота, 2018. 281 с.
2. Борзенко О., Лобусова О. Українська література 10 клас. Київ : Ранок, 2018. 242 с.
3. Коваленко Л., Бернадська Н. Українська література 10 клас (рівень стандарту). Київ : Оріон, 2018. 320 с.
4. Пахаренко В. Українська література 10 клас (рівень стандарту). Київ : Грамота, 2018. 256 с.
5. Слоньовська О., Мафтин Н., Вівчарик Н. Українська література 10 клас (рівень стандарту). Київ: Літера ЛТД, 2018. 223 с.
6. Слоньовська О., Мафтин Н., Вівчарик Н. Українська література 11 клас (профільна програма). Київ : Літера ЛТД, 2019. 281 с.
7. Авраменко О. Українська література 11 клас (рівень стандарту). Київ : Грамота, 2019. 256 с.
8. Борзенко О., Лобусова О. Українська література 11 клас (рівень стандарту). Київ : Ранок, 2019. 240 с.
9. Літературознавча енциклопедія: в 2-х т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Т. 1. Київ : Академія, 2007. 608 с.
10. Літературознавча енциклопедія: в 2-х т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Т. 2. Київ : Академія, 2007. 624 с.
11. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремка. 2-ге вид., випр., допов. Київ : Академія, 2007. 752 с.
12. Енциклопедія постмодернізму / за ред. Чарлза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора. Переклад з англ. Віктора Шовкуна; наук. ред. Олексій Шевченко. Київ : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2003. 504 с.

Додаткова література

1. Бібліотека української літератури. URL: www.ukrlib.com.ua/encycl/techii/index.php.
2. Воропай О. Звичаї нашого народу: етнографічний нарис. Київ : "Оберіг", 1993. 589 с.
3. Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть: у двох кн. / за ред. В. Яременка; упор. В. Яременко. Київ, 2002. 802 с.
4. Українське народознавство / Г. С. Лозко. 2-ге вид., доп. та перероб. Київ : АртЕк, 2004. 472 с.
5. Ізборник. Історія України IX–XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL : <http://izbornyk.org.ua> або <http://litopys.org.ua>.